

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о професијама од посебног интереса за Републику Србију и условима за њихово обављање је у одредби члана 97. тач. 10. и 17. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 83/06 и 98/06), према коме Република Србија (у даљем тексту: Република) уређује и обезбеђује, између осталог, систем у областима здравства, образовања, културе, спорта, систем јавних служби, као и друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Националним планом за усвајање правних тековина Европске уније предвиђено је да до уласка у Европску унију Република усвоји Закон о регулисаним професијама и признавању професионалних квалификација, којим ће се на целовит начин уредити област регулисаних професијама и признавања професионалних квалификација.

У периоду до доношења тог закона, постоји потреба за доношењем општег прописа којим ће бити утврђени услови и поступак утврђивања испуњености услова за обављање професија од посебног значаја за Републику, а које су, већ уређене или ће бити уређене законом или другим прописом, осим уколико је законом којим се уређује професију од посебног интереса прописано другачије.

Законом о изменама и допунама Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, број 99/14) извршено је усклађивање домаћег законодавства са Законом о ратификацији Конвенције о признавању квалификација из области високог образовања у европском региону („Службени лист СЦГ – Међународни уговори”, број 7/03).

Наведеним изменама Закона о високом образовању, прописан је поступак признавања стране високошколске исправе ради запошљавања, који спроводи ENIC/NARIC центар, организациона јединица министарства надлежног за послове образовања. У том поступку страни студијски програми вреднују се с обзиром на: врсту и ниво постигнутих знања и вештина; систем образовања у земљи у којој је високошколска исправа стечена; услове уписа; компетенција стечених завршетком студијског програма; права која из стране високошколске исправе проистичу у земљи у којој је стечена и других релевантних чињеница, а без разматрања формалних обележја и структуре студијског програма.

Решењем о признавању стране високошколске исправе, утврђује се научна, уметничка, односно стручна област у оквиру које је студијски програм остварен, ниво и врста стеченог високог образовања и именованом лицу се омогућава општи приступ тржишту рада у Републици. Решење о признавању стране високошколске исправе не ослобађа његовог имаоца испуњавања посебних услова за обављање одређених професија од посебног интереса за Републику, прописаних законом и другим прописима.

Поред тога иако се завршавањем студијских програма из одређене научне, стручне односно уметничке области стиче исти стручни, односно академски назив како у земљу, тако и у иностранству, ти студијски програми се могу у одређеној мери разликовати у погледу садржине и у погледу компетенција које се завршавањем студијских програма стичу.

За обављање професија које су уређене посебним прописима и чије је обављање од посебног интереса за Републику, неопходно је обезбедити да стечене компетенције у целини и посебно у делу који се односи на познавање правног система и одговарајућих прописа националног карактера, буду на одговарајућем нивоу и одговарајућег садржаја.

У том смислу, а посебно имајући у виду да се у поступку признавања стране високошколске исправе ради запошљавања од имаоца те исправе не може тражити да полаже додатне испите којим се могу надокнадити недостајуће компетенције, указала се потреба за доношењем прописа којим ће се уредити одговарајући поступак за проверу испуњености услова за обављање одређених професија од посебног значаја за Републику и за накнадно стицање потребних компетенција, за приступ обављању тих професија.

Ради провере испуњености услова за обављање професије од значаја за Републику за лица која су стекла образовање у иностранству, односно у Републици Србији, такође је потребно стандардизовати минималне компетенције које су неопходне за обављање одређене професије од значаја за Републику.

Прописивањем минималних компетенција за обављање одређене професије, поступка и успостављања надлежних тела за проверу испуњености тих компетенција, обезбеђује се да лице које приступа обављању професије од посебног интереса за Републику, има потребне компетенције за квалитетно обављање те професије.

Такође, лицима која током образовања нису стекла минимум потребних компетенција, уколико разлика у стеченим компетенцијама није значајна, потребно је омогућити да полагањем одговарајућих испита или реализовањем одговарајуће стручне праксе, стекну услов за приступ полагању стручног испита за обављање одређене професије.

С обзиром да се успостављањем надлежних тела и прописивањем услова за обављање одређених професија отварају нове могућности у смислу приступа радне снаге тим професијама, потребно је прописати и правни основ за доношење акта Владе у којем би биле наведене све професије за које се услови и приступ за њихово обављање уређују законом или другим прописом.

Како би се на одговарајући начин уредило обављање одређених професија од значаја за Републику, потребно је прописати правни основ који омогућава да министарства надлежна за одређене професије могу да пропишу минималне компетенција потребне за обављање тих професија.

Ради обезбеђивања свега напред наведеног, припремљен је овај Нацрт закона као општи пропис на основу ког ће се прописивати услови и поступак утврђивања испуњености услова за обављање професија од посебног значаја за Републику, које су уређене или које ће бити уређене законом или другим прописом, осим уколико је законом који уређује професију од посебног интереса прописано другачије.

Усвајање закона о професијама од посебног интереса за Републику Србију и условима за њихово обављање којим се прописују напред изнета решења, представља и први је корак у сусрет доношењу Закона о регулисаним професијама и признавању професионалних квалификација.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона о професијама од посебног интереса за Републику Србију и условима за њихово обављање (у даљем тексту: Нацрт закона) прописано је да је предмет овог закона уређивање посебних услова у погледу минимума компетенција потребних за обављање професија од посебног интереса за Републику Србију (у даљем тексту: професије од посебног интереса) као и поступак утврђивања испуњености услова за обављање професија од посебног интереса.

Одредбе Нацрта закон примењују се на све професије од посебног интереса, осим ако је законом који уређује област, тј. делатност у којој се професија од посебног интереса обавља, прописано другачије.

Чланом 2. Нацрта закона дефинисано је значење појмова у Нацрту закона. Дефиниције појмова: професија од посебног интереса, формална квалификација, професионална квалификација, компетенција преузете су из текста Нацрта закона о регулисаним професијама, док су остале дефиниције прилагођене тексту овог нацрта закона.

Чланом 3. Нацрта закона прописано је да Влада утврђује листу професија од посебног интереса за Републику, на предлог надлежног министарства.

Прописани су случајеви у којима надлежно министарство може предложити нову уређену професију од посебног интереса.

Чланом 4. Нацрта закона прописано је да се услови у погледу формалних и професионалних квалификација за обављање професије од посебног интереса утврђују у складу са законом којим се уређује одређена област, тј. делатност у којој се обавља професија од посебног интереса и да надлежно министарство, у складу са са тим условима прописује минимум потребних компетенција које се стичу одговарајућим образовањем и додатним стручним оспособљавањем и усавршавањем за обављање професионалне делатности, а које омогућују приступ професијама од посебног интереса.

Поред минимума потребних компетенција надлежно министарство прописује састав и начин рада тела надлежног за спровођење поступка утврђивања испуњености посебних услова за обављање професије од посебног интереса и висину таксе за трошкове спровођења овог поступка и на својој званичној интернет страници омогућава доступност информација о професијама од посебног интереса, условима за њихово обављање и надлежном телу.

Чланом 5. Нацрта закона прописано је ко је овлашћен за подношење надлежном министарству, односно надлежној организацији захтева за утврђивање испуњености услова за обављање те професије (лице заинтересовано за обављање професије од посебног интереса и лице коме је претходно извршено признавање стране формалне квалификације у складу са прописима признавању страних школских високошколских исправа).

Прописани су подаци које захтев за утврђивање испуњености услова за обављање професије од посебног интереса треба да садржи, као и обавеза прилагања исправа којима подносилац захтева доказује испуњеност услова за обављање професије од посебног интереса.

Чланом 6. Нацрта закона прописана су овлашћења надлежног тела у поступку разматрања и одлучивања по захтеву за утврђивање испуњености услова за обављање професија од посебног интереса.

Члан 7. Нацрта Закона прописане су рокови у ком надлежно министарство, односно надлежна организација, доноси решења по поднетом захтеву за утврђивање испуњености услова за обављање професија од посебног интереса.

Чланом 8. Нацрта закона прописани су рокови за доношење подзаконских аката.

Чланом 9. Нацрта закона прописана је заштитна одредба за лица која су испуњавала услове за обављање професија од посебног интереса до ступања на снагу овог закона.

Чланом 10. Нацрта закона прописано је ступање на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије, односно буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.

С обзиром на то да је рок за доношење подзаконских аката којима се уређује надлежно тело које ће спроводити поступак утврђивања испуњености услова за обављање професија од посебног интереса до уласка Републике Србије у Европску унију, у овом тренутку није могуће дефинисати висину неопходних средстава потребних за рад тог тела.